

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУСТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

**“ИҚТИСОДИЁТНИ ЭРКИНЛАШТИРИШ
ШАРОИТИДА МОЛИЯ БОЗОРИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ”**

**мавзусидаги республика илмий-амалий анжумани
ТЕЗИСЛАР ТЎПЛАМИ**

**“СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИНАНСОВОГО
РЫНКА В УСЛОВИЯХ
ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ”**

**республиканская научно-практическая конференция
СБОРНИК ТЕЗИСОВ**

ТОШКЕНТ

Болтабев М.Р., Гойибназаров Б.К.	Иктисодиётнинг стақчи тармоқларини модернизация қилишда инвестициялар таркибидagi сифат ўзгаришлари	219
Раҳмонов Х.О.	Концептуальная основа устойчивого развития малого предпринимательства в регионах республики	221
Умаров Ф.У.	Кичик тадбиркорликни ривожлантириш омиллари	223
Кенжаева З.Э.	Акционер жамиятларнинг дивиденд сиёсатидаги масалалар	225
Тухлиев Б.К.	Худудий инвестицион сиёсатни такомиллаштириш масалалари	227
Тухсанов К.Н.	Реформы в системе налогообложения деятельности малого бизнеса и частного предпринимательства	229
Халмухамедов Ш., Мадамидов Ш.	Солиқларни режалаштириш асослари ва тамойиллари	231
Абдурахмонов О.К.	Меҳнатни муҳофаза қилиш жамғармасини молиялаштириш	233
Айтуганов К.К.	Государственная инновационно – инвестиционная политика в АПК	235
Абдусаламов О.Э., Тураева Н.	Ўзбекистонга хорижий инвестицияларни жалб этишининг истикболлари	238
Ахмедов Ф. Х.	Ўзбекистан намерен преодолеть мировой финансовый кризис, поддерживая предприятия реального сектора	241
Сағдуллаева Ш.	Ўзбекистон республикасида марказлашган инвестициялар самардорлигини ошириш йўллари	243
Темиров А.А.	Инвестициялар ва кичик бизнес	244
Эргашев А., Комилова Ф.	Кичик бизнес субъектлари фаолиятида молиявий режалаштириш ва унинг кўрсаткичлари	247
Базитова Ш.Д.	Проблемы инвестирования экономики	249
Баҳадиров А.К.	Аудит договора лизинга	252
Гиреуов К.М.	Проблемы государственной поддержки АПК	254
Ризаев Н. К.	Интеллектуал мулк ва номдодий активлар	257
Қаюмова З.А., Қодиров А.	Қорхонада инвестиция лойиҳалари самардорлигини молиявий баҳолаш	260
Гойибназаров Б. К., Махмудов Ж. М.	Хизмат кўрсатиш соҳаларида молиявий муносабатларни ривожлантириш хусусиятлари	262
Аллаберганова О.	Кичик бизнес ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлашда халқаро кредитларни жалб қилиш йўллари	264
Ирисов Б.Б.	Банкларда аҳолининг қўшимча даромадларини кўпайтириш масалалари	266
Раҳимов А.А., Хасанов Ш.Б.	Аҳоли турмуш даражасини яхшилашда банкларнинг роли	268
Махмудов С.С.	Тижорат банкларининг ликвидлигини бошқариш муаммолари ва ечимлари	270
Таирова М.М., Хайдаров Х.Д.	Молиявий оқимлар барқарорлиги таҳлили	272
Джамолов М.	Особенности системы образования новых условий хозяйствования	274

3. Молия кредит тизимига оид фанларни ўқитиш муаммолари

А.Н.Алиқориева	Банк-молия тизимида таълим сифатини ошириш даври талабдир	276
Гизова Н.Б.	Молия йўналишларида олий таълим беришни такомиллаштириш йўллари	278

Иктисодиётни эркинлаштириш шароитида молия бозорини такомиллаштириш. Тезислар тўплами. –Т.: ТДИУ, 2009. – 285 б.

Босишга рухсат этилди 10.03.2009й. Формат 60x80 1/16. Ҳажми 17,8 б.т.
Тиражи 150 нусха. Буюртма № Нархи келишилган ҳолда.

ТДИУ bosmaxonasida «RISO» нусха кўпайтириш техникасида чоп этилди.
Тошкент ш. Ўзбекистон шохкўчаси 49.

таъминлайди. Бунинг натижасида чет эл капитални қўриқиб олиб келиш ва мамлакат экспорт потенциалининг ривожланиши ва кенгайиши таъминланади. Буларни амалга ошириш учун узоқ муддатли алоқаларни тузга кўриқиб олиш ва иккала томон эҳтимоли бўлиши билан туқилишига таъриқ қилиш ва мамлакатлар ўртасида ишончли алоқаларнинг мустақимлашганини таъмин қилиш ва иқтисодиёт капиталини ўзга иқтисодиётга муайян муддатга бундан бўлиб олиш ва инвестициялардан рисклар кенглиги билан фарқланган ҳолда, ўзга иқтисодиётларнинг, инвестиция муҳитининг ўзгариши билан таъриф қилиш ва натижада мамлакатлар ҳамда минтақалар бўйлаб капитал кўчириш ва борлиги

Хориж инвестицияларидан ва марказлашган инвестициялардан қўриқиб олиш кишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришни ривожлантириш, етказиб бериш ва маҳсулотларни сақлашишни ва уни истеъмолчига етказишни таъминлаш ва кўпроқ фойдаланиш даркор. Бунга старли шарт шартлар мавқула

Бизнинг назаримизда, миллий иқтисодиётимиздаги ресурсларни инвестициялашда давлат ва хусусий манфаатлар оқибати мақбуллаштириш, солиқларни тартибга солувчилик функциясида фаолиятни ҳолда амалга оширилиши мақсадга мувофиқдир. Шунингдек, марказлашган инвестициялар бўйича иқтисодиётнинг реал секторда инвестиция тузилмаларининг инвестиция фаолиятини кучайтириш ва кенгайтириш ва кредитлари воситасида олиб борилса у янада самаралироқ бўлар экан.

Темиров А. А., ТДИУ қатта ўқитувчиси

Инвестициялар ва кичик бизнес

Инвестициялар иқтисодий ривожланишни таъминловчи асосий омиллардан бири ҳисобланади. Ўзбекистонда сўнгги йилларда инвестиция жараёнларнинг фаоллашуви кузатишмоқда. Инвестицион фаолиятнинг ривожлантирилиши ва амалга оширилишига йўналтирилган чора-тадбирлар, шунингдек, иқтисодий муҳим тармоқларнинг замонавийлаштириши ва тасви

на таъмирлаш дастурлари инвестициялар ҳажмининг ўсишига олиб келди. Инвестициялар ҳажмининг ўсишида ўз навбатида кичик бизнес субъектлари га олинган инвестициялар ҳам муҳим ўрин эгаллайди. Иқтисодиётнинг ривожланишида ўзига хос локомотив вазифасини бажарадиган кичик бизнес ва кўсий тадбиркорликни ривожлантирилишига ва улар фаолиятига инвестиция қилинишига Республикаимизда алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бунинг асосий омиллари бўлиб:

Биринчидан, кичик бизнес мамлакат тараққиётида ўзининг сезиларли ўрнига эга, яъни у давлат миқёсда яратилган ЯИМда қатта улушга эга. Демак, кичик бизнес субъектлари иқтисодиётнинг ривожланишида муҳим аҳамият қосиб берилади;

Иккинчидан, кичик бизнесни ривожлантириш масаласи давлат миқёсдаги муҳим ва долзарб мавзуга айланди.

Республикаимизда хўжалик юритувчи субъектларга, аввало кичик бизнес субъектларига барқарор бозор механизми шаклланганлиги эътироф этилсада, шунингдек, Республика Хукумати томонидан бир қатор имтиёзлар қилинган бўлсада, кичик бизнес субъектлари фаолиятини ривожлантиришнинг бутунги қундаги ҳолати мамлакат иқтисодиётига мос ҳолатда деб айтиб бўлмайди. Бу ҳолатнинг юзага келишини қуйидагича таъриф қилиш мумкин:

- корхона фаолияти учун инвестицион қарорлар қабул қилинаётганда пулнинг даврий қиймати концепцияси эътиборга олинмапти;
- лойиҳанинг ҳаётийлик даври аниқ ҳисоб қитоблар орқали аниқланмапти;
- ҳаётийлик даври ҳисоб-қитобларини бажаришда инфляциянинг статистикаси мавжуд эмас, шу сабабли ҳам келажақдаги ҳолатлар учун аниқ ҳисоблар яратиш имкониятига эга бўлинмапти;
- иқтисодиёт тармоқларга қилинган капитал қийматликларнинг ўртача даромадлилик даражаси ҳисоби мавжуд эмас ёки аниқ белгиланмаган.

Бу муаммоларни бартараф қилиш кичик бизнес субъектлари фаолиятининг самардорлигини кўтариш масалаларига боғлиқ бўлиб, у кўп

Юқоридегилардан келиб чиққан ҳолда кичик бизнес субъектлари молията инвестиция қилиш бўйича қарор қабул қилишда қуйидаги миқфлар берилади:

- инвестициялар самарадорлигини ҳисоблашда ва соф пул оқимларини иклашда амортизация ажратмаларини эътиборга олиш зарур. Бу кўрсаткич фойда миқдорини аниқлашда муҳим ҳисобланади;

- ички даромадлилик ставкаси, соф келтирилган қиймат расаткичларидан фойдаланиш қилинган инвестицияларнинг қайтимиға юбий таъсир қилади;

- кичик бизнес субъектлари фаолиятида зарарсизлик нуқтасини топишда имий ва ўзгарувчан харажатлар билан бир қаторда бошланғич инвестицион ражатларни эътиборга олиш муҳим масала ҳисобланади.

Ушбу омилларнинг қилинган инвестицияларга таъсири ижобий бўлиб, линган харажатлар қопланади ҳамда корхоналарнинг самарали фаолият расатишиға олиб келади.

Эргашев А.А., Комилова Ф.Ф.

ТДИУ катта ўқитувчилари

Кичик бизнес субъектлари фаолиятида молиявий режалаштириш ва унинг кўрсаткичлари

Молиявий режалаштириш муайян муддат учун молиявий ресурслар арақати ва тегишли молиявий муносабатлар харақатини асослашдан иборат араёндир. Молиявий режалаштириш молиявий режа тизимини ишлаб чиқиш, орхоналар ривожланишида зарурий молиявий ресурслар билан таъминлаш бўйича еёрий режа кўрсаткичларини, жорий давр ҳамда келгусидаги молиявий молиятининг ривожланишини ўзда акс эттиради.

Молиявий режалаштиришнинг барча тизими ўзаро алоқада бўлиб, улардан ник кетма-кетликда фойдаланилади. Корхоналарнинг молиявий йўналиши нинг молиявий фаолиятини прогностлаш ва шу асосда молиявий стратегиясини ишлаб чиқишға йуналтирилади.

жихатдан уларни бошқариш йўллари, хусусан молиявий ресурслар тизимиға ўзгартириш киритишни талаб қилади. Бизнеснинг фаолиятида, уш соҳа корхоналарининг муваффақиятли фаолият юритиши учун

- биринчидан, уларнинг бошқаруви, хусусан, молиявий ресурслар тизимини мувофиқлаштиришда мулк эгалари, яъни инвесторларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш ҳамда қилинган инвестицияларнинг вақтида ва тўла қайтиши мақсадидан келиб чиққан ҳолда амалга оширилиши зарур;

- иккинчидан, кичик бизнес субъектлари фаолиятиға инвестиция қилиш учун қарорлар қабул қилишда қилинадиغان харажатлар ва оқимларнинг даромадларни ҳисоблашда пулнинг даврий қийматини эътиборга олиш зарур, яъни бугунги қилинган қўйилмалар келажакда қўйилган даромадлар орқали қопланиши назарда тутилиши керак.

Кичик бизнес субъектлариға инвестиция қилишда қарорлар қабул қилишда энг асосий қоида сифатида соф жорий қийматини (NPV) аниқлаш ҳисобланади. Бу қонданинг асосий мазмуни шундаки, келажакда амалга олишотишдан келадиган пулнинг жорий қиймати дастлабки қилинган инвестиция суммасидан катта бўлса, инвестиция қилиш тўғрисида қарор қабул қилинади. Шунинг учун ҳам келажакдаги пул оқимлари ҳисобини амалга оширишда уларнинг бугунги қийматиға келтириб, таққосланади.

Дисконтланган пул оқимлари таҳлили концепцияси инвестициялар тўғрисида қарорлар қабул қилишда муҳим ўрин эгаллайди. Бу концепциянинг моҳияти келгусидаги қиймат, келтирилган қиймат, фойз ставкаси ва даврлар сонига боғлиқ бўлилади.

Инвестициялашда лойиҳанинг даромадлилиги капиталнинг алтернатив қийматиға қараганда каттароқ бўлса, қарор қабул қилинади. Бу қонда қўйилган даромадлилик ставкасиға солиштириш орқали амалға оширилади. Соф жорий қиймат нолға тенг бўлганда лойиҳанинг зарарсизлик нуқтаси юзаға келди.